

دانشنامی فرهنگ و تمدن کیلانی

۸۹ - سالنامه علمی و فرهنگی - فصلنامه

گالاشها

میثم مروانیان

نیما فریدمجتهدی

ابوطالب قاسمی و سمه جانی

سرشناسنامه	: نوائیان، میثم، ۱۳۵۹ -
عنوان و پدیدآور	: گالش ها / میثم نوائیان، سیما فریدمجتهدی، ابوطالب قاسمی و سمه جانی؛ به سفارش گروه هنر گیلان، رشت: فرهنگ ایلیه، ۱۳۹۸.
مشخصات نشر	: ۱۸۸ ص
مشخصات ظاهری	: ۴ - ۶۴۱ - ۱۹۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸
شابک	: گالش (قوم) -- ایران -- گیلان
موضوع	: گیلان -- جغرافیا
موضوع	: فریدمجتهدی، نیما، ۱۳۶۰ -
شناسه افزوده	: قاسمی و سمه جانی، ابوطالب، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده	: DSR ۷۲ :
رده‌بندی کنگره	: ۹۸۴۸۷/۹۵۵ :
رده‌بندی دیویی	: ۵۷۰۸۶۷۹ :
شماره کتابخانه ملی	

دانشنامه فرهنگ و تمدن گیلان - ۶۹

فرهنگ گیلان

● گالش‌ها

● میثم نوائیان - نیما فریدمجتهدی - ابوطالب قاسمی وسمه

● سرپرست مجموعه: فرامرز طالبی

● چاپ نخست: ۱۳۹۸ ● شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه ● شماره نشر: ۷۲

● آماده‌سازی و نسخه‌پردازی: کارگاه نشر فرهنگ‌ایلیا

● استفاده پژوهشی از این اثر با ذکر مأخذ آزاد است.

● هرگونه استفاده تجاری از این اثر، به هر شکل، بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است.

● شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۹۰ - ۶۴۱ - ۴

● نشر فرهنگ‌ایلیا؛ رشت، خ آزادگان، جنب دبیرستان بهشتی، خ صفایی، خ حاتم، شماره ۴۹

● تلفن: ۳۳۳۴۴۷۳۳ ۳۳۳۴۴۷۳۲ - ۰۱۳ ● دورنگار: ۳۳۳۲۱۸۲۸ - ۰۱۳

Email: nashreilia@yahoo.com

● پست الکترونیکی:

www.artguilan.ir, www.farhangeilia.ir

● سایت‌های اطلاع‌رسانی:

فهرست مطالب

۱۱	پیش گفتار.....
۱۳	مقدمه.....
۱۵	محیط طبیعی.....
۳۳	پیشینه‌ی تاریخی.....
۴۵	گالش‌ها.....
۱۰۹	کوچ.....
۱۴۳	مرتع.....
۱۷۶	کتاب‌شناسی.....
۱۷۹	نمایه.....

پیش‌گفتار

در شرق استان گیلان مردمانی به نام «گالش» زندگی می‌کنند که معیشت آن‌ها بر مبنای اقتصاد دامداری و کوچ‌نشینی است. مردمانی با فرهنگی کهن و کم‌تر شناخته‌شده. در منابع مردم‌شناسی، اسمی از گالش‌ها به‌عنوان عشایر گیلان نیست (بلوکباشی، علی: جامعه‌ایلی در ایران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۲)، و متأسفانه به‌دلیل نبود اطلاعات علمی و عدم شناسایی گالش‌های گیلان؛ حتی تاکنون (۱۳۹۴ ه.ش) این کوچندگان گیلان به‌عنوان عشایر شناخته نمی‌شوند!

گالش‌ها، زندگی کوچ‌نشینی دارند که هوشمندانه با طبیعت (جلگه، جنگل و کوهستان) و راه‌های نامین شت‌شان تطبیق دارد. زندگی دامداران رابطه‌ی مستقیمی با علوفه دارد و کوچندگان هر سال برای رسیدن به مراتع سرسبز، کوچ می‌کنند. این کوچ در بهار از جلگه به سمت کوهستان و در تابستان برعکس است. ابعاد زندگی گالش‌ها، علی‌رغم نقش پررنگ آن‌ها در نظام اجتماعی منطقه از دوران کهن، نحوه‌ی زندگی و معیشت و آئین و رسوم خاص، کم‌تر مورد توجه قرار گرفته است. مردمانی که تحولات عمیق اجتماعی-اقتصادی و شیوه‌ی معیشتی سخت آن‌ها، مخازن‌های طبیعی و تغییرات محیط‌زیستی، سبب‌شده که به‌شدت در معرض زوال اجتماعی و فرهنگی قرار گیرند. گالش‌ها یکی از نخستین مردمانی هستند که تحت‌تأثیر تحولات رخ داده در جامعه ایران، از دیار خود در مناطق سخت‌گذر کوهستانی دل‌کنده و به شهرهای کرانه‌های شمالی و جنوبی البرز پناه برده‌اند. در این پژوهش، گالش‌های البرز غربی (شرق گیلان) مورد توجه قرار گرفته‌اند. گالش‌های تالش‌زبان، که در مناطق کوهستانی تالش به شغل دامداری می‌پردازند.

پژوهش‌های میدانی نگارندگان در طول سال‌ها در عرصه‌ی شناخت از باستان‌شناسی و جغرافیای گیلان، که اکثراً منطبق بر مناطق کوهستانی بوده، شرایط را برای گردآوری مطالبی در زمینه‌ی زندگی گالش‌ها فراهم کرد و با توجه به وابستگی‌های خانوادگی، نگارندگان در مجموع، نگاهی از درون به مسئله‌ی زیست این مردمان کوهستانی داشته‌اند. نحوه‌ی زندگی گالش‌ها، سبب پراکندگی آن‌ها در پهنه‌ی کوهساران و جنگل‌های شرق گیلان شده‌است. دورافتادگی سراهای محل زندگی ایشان که عمدتاً مکان‌هایی

منزوی در میان مراتع یا جنگل‌های کوهستانی است، پژوهش میدانی از آن‌ها را به امری سخت و وقت‌گیر تبدیل کرده‌است. کتاب در چند بخش تنظیم شده است، بخش اول آن مطالب مرتبط با محیط طبیعی استان گیلان است. در بخش بعدی، جنبه‌های زندگی گالش‌ها مورد بحث قرار گرفته است. سعی شده است از باز تکرار برخی از آیین و رسوم مشترک با گیلک‌ها که به فراوانی در منابع مختلف ارائه شده، اجتناب شود. به عنوان مثال، در قایسه‌ی عید نوروز با رسومی چون نورزویل و تیرماسیزده، این مسئله نمایان است. محدودیت‌های صفحه‌های کتاب دانشنامه باعث شد، از بحث بیشتر در مورد موارد تکراری پرهیز شود. در ادامه به سه بخش عمده‌ی کوچ‌نشینی، شامل دام، مرتع و کوچ پرداخته شد.

در طول سال‌های گذشته، در راستای ثبت ابعاد و زوایای زندگی گالش‌های شرق گیلان، افراد زیادی نگارنده را همراهی کردند از جمله می‌توان به نبی حاجی‌پور چیچال، علیرضا محمدپور ریر، مهدی، کامبیز نوروزپور شهریبجاری، علی گلچین، حسین براری، رمضان افراسینی، کیو، رت یوسفی، اکبر نورسته، تیمور سیدی، سالار همتی، حسن صمدی مقدم، مجید بوری، حمدا علی مقصودی، نبی‌الله محمودی، حبیب باقی‌پور، هوشنگ باقی‌پور، حسین مهدی‌زاد، ربی باقی‌پور، علی شمس‌علی زاده باغدشتی از اهالی روستاهای باغدشت و گاوماست، اسداله سیدی و زین، مهدی عباسی لیاسی و رضا حاجی پور طالکویی اشاره کرد. در انجام این پژوهش افرادی بی‌هیچ متنی به نگارندگان کمک کرده‌اند، از جمله حسن یگانه‌چاکلی، پژوهشگر در زمینه‌ی منطقه‌ی اشکور، ابوذر گلعلی‌پور، دهیار محترم روستای اوشیان چابکسر، ابوباقی زاده، رئیس اداره توسعه مدیریت و منابع اداره کل هواشناسی گیلان، خشنود مقصودی، ابسان دوش‌روحانی، عکاس هنرمند، حجت‌الاسلام صادق محمدزاده موسی کلایه، نقی صادق‌گورجی، دکتر حسین دهبان، صفرعلی دهبان، پوریا فتحی، دکتر بیژن عباسی، استاد دانشگاه تهران. از جناب مجید واجاری کارشناس مرتع اداره کل منابع طبیعی گیلان و همچنین سرکار خانم دکتر نگاه در ارائه اطلاعات و همکاری در به ثمر رسیدن این کتاب سپاسگزاریم.

این کتاب، نخستین اثر چاپ شده‌ی مستقل درباره‌ی شناخت گالش‌ها در محدوده‌ی استان گیلان است. امید است که انتشار آن، انسداد اطلاعاتی در زمینه‌ی زیست مردمان کوهستانی البرز به دست دهد.